

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΚΑΚΟΥΛΑΣ

5/4/1932 - 3/4/2020

Περιεχόμενα

- ❖ *Αντί Προλόγου, Το ΕΣΙ*
- ❖ *Θεόφιλος Κάκουλλος, ο άνθρωπος, ο επιστήμονας, και ο δάσκαλος, Χ. Χαραλαμπίδης*
- ❖ *Θεόφιλος Κάκουλλος, σκέψη και δράση, περιέργεια και ανεξάντλητη ενέργεια, Φ. Κάκουλλου*
- ❖ *Αναμνήσεις, Τ. Παπαϊωάννου*
- ❖ *Τραφή αγάπης και σεβασμού, Γ. Δονάτος*
- ❖ *Theo, a friend whom I admired immensely! Ν. Βαλακρίσναν*
- ❖ *Ο Θεόφιλος Κάκουλλος στο Τμήμα Μαθηματικών του ΕΚΠΑ, Α. Μπουρνέτας*
- ❖ *Η Νέα Γενιά για τον Θεόφιλο Κάκουλλο, Κ. Ντότσας*
- ❖ *Ομιλία προς τιμήν του Θ. Κάκουλλου – Κύπρος 9/2010, Τ. Χριστοφίδης*
- ❖ *Εισαγωγή στη συνομιλία με τον Θ. Κάκουλλο –Αθήνα 8/2004, Σ. Μεϊντάνης*
- ❖ *Συνομιλία με τον Θ. Κάκουλλο–Αθήνα 8/2004, Σ. Μεϊντάνης*

Από το Συνέδριο προς τιμήν του Θ. Κάκουλλου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών τον Ιούνιο του 1999. Από αριστερά προς τα δεξιά: T.W. Anderson, C.R. Rao, H. Chernoff, Θ. Κάκουλλος, M. Sobel, I. Olkin.

Αντί Προλόγου

Στις 3/4/20 έφυγε από τη ζωή ο Θεόφιλος Κάκουλλος, ο πρώτος Καθηγητής Πιθανοτήτων και Στατιστικής στην Ελλάδα, εμπνευστής του ΕΣΙ και ένα από τα ιδρυτικά του στελέχη.

Ο Θεόφιλος Κάκουλλος γεννήθηκε στην Κύπρο, στο χωριό Πάχνα, της επαρχίας Λεμεσού. Το 1950 τελείωσε το γυμνάσιο και γράφτηκε στη Φυσικομαθηματική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών απ' όπου αποφοίτησε το 1954. Το 1957 πήρε υποτροφία του ΙΚΥ και πήγε στη Νέα Υόρκη για να ενταχθεί στο Πανεπιστήμιο Columbia. Τον Ιανουάριο του 1962 υποστήριξε τη διατριβή του υπό την επίβλεψη των Sitgreaves και Anderson. Μετά από ένα σύντομο πέρασμα από την Κύπρο, όπου ανέλαβε διευθυντής του Τμήματος Στατιστικής και Ερευνών της Κύπρου, επέστρεψε στις ΗΠΑ και πήγε στη Minnesota (1963-1965) ενώ ακολούθησε το N.Y. University (1965-1968). Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών διορίστηκε στις 30/4/1968. Ο Θεόφιλος Κάκουλλος, ως πρώτος καθηγητής στη νεοσύστατη τότε έδρα Λογισμού Πιθανοτήτων και Στατιστικής με τις άοκνες προσπάθειές του, υπήρξε δημιουργός μιας αρχικής κρίσιμης «μάζας» επιστημόνων που ασχολήθηκαν με τις Πιθανότητες και την Στατιστική. Κατά γενική ομολογία ο ερχομός του Θεόφилου Κάκουλλου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών θεωρείται το σημείο καμπής στην πορεία και εξέλιξη της Στατιστικής και των Πιθανοτήτων στην Ελλάδα.

Από τη 10ετία του '70 ο Κάππος τον είχε παροτρύνει να κινηθεί για τη σύσταση μιας Ένωσης Ελλήνων Στατιστικών. Αυτό τελικά έγινε στις αρχές του 1981 οπότε με κινητήρια δύναμη τον ίδιο συγκεντρώθηκαν οι απαιτούμενες υπογραφές και έτσι ιδρύθηκε το ΕΣΙ, τον Ιούνιο του 1981. Ο Θεόφιλος Κάκουλλος διατέλεσε Πρόεδρος του ΕΣΙ για πολλά χρόνια και ήταν εκείνος που θεμελίωσε και άνδρωσε το ΕΣΙ.

Το ερευνητικό έργο του Θεόφилου Κάκουλλου που είναι πολύπλευρο και διεθνούς εμβέλειας περιλαμβάνει μεταξύ πολλών άλλων, θέματα Πολυμεταβλητής Ανάλυσης, πληθώρα σημαντικών αποτελεσμάτων σε χαρακτηρισμούς της Κανονικής καθώς και διακριτών κατανομών, την εξαιρετική και πλούσια έρευνα σε άνω και κάτω φράγματα διασποράς για μονοδιάστατες και πολυδιάστατες κατανομές και υψηλού επιπέδου μελέτες σε θέματα ταξινόμησης σε σφαιρικούς και ελλειπτικούς συμμετρικές κατανομές.

Λαμπρός ερευνητής και εξάιρετος δάσκαλος με πηγαίο χιούμορ που ξεχώριζε πάντα για το οξύ πνεύμα του και το δημοκρατικό του ήθος. Προσηνής, φιλικός και αγαπητός από όλους.

Το ΕΣΙ το οποίο υπηρέτησε για πάρα πολλά χρόνια, τον ευγνωμονεί.

Ο Θ. Κάκουλλος στο 53^ο συνέδριο της IMS (Uppsala, 1991). Διακρίνονται επίσης οι Γιάνναρος, Κουνιάς, Καμπάνης, Χρυσάφινου, Παπαθανασίου, Φαρμάκης, Παπαγγέλου και Κίτσος.

Θεόφιλος Κάκουλλος, ο άνθρωπος, ο επιστήμονας, και ο δάσκαλος

Ο Θεόφιλος Κάκουλλος του Νικολάου και της Γαλάτειας γεννήθηκε στις 5 Απριλίου 1932 στην Πάχνα. Η έφεσή του στα μαθηματικά άρχισε να φαίνεται από τα πρώτα χρόνια της φοίτησής του στο Δημοτικό σχολείο του χωριού του, δείχνοντας την ικανότητά του στην λύση δύσκολων για την ηλικία του, προβλημάτων αριθμητικής. Στο Λανίτειο Ελληνικό Γυμνάσιο Λεμεσού, όπου συνέχισε τις σπουδές του, όχι μόνο αρίστευσε, αλλά και αναδείχθηκε πρώτος των πρώτων. Ακολούθως, σπούδασε στο τμήμα Μαθηματικών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών απ' όπου πήρε το πτυχίο των Μαθηματικών το 1954. Επέστρεψε στην Κύπρο και εργάστηκε ως καθηγητής στο Λανίτειο, το γυμνάσιο της καρδιάς του.

Το 1957 μετέβη στις ΗΠΑ, με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών, για μεταπτυχιακές σπουδές. Πήρε τον μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών (M.A.), το 1960, και το διδακτορικό (Ph.D.), το 1962, στη Μαθηματική Στατιστική από το πανεπιστήμιο Columbia της Νέας Υόρκης. Στην διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών γνώρισε και παντρεύτηκε την Άννα Ρουσσέτου, μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Columbia. Απέκτησαν τρεις κόρες, την Ρένα, την Νίκη και την Γαλάτεια.

Τον Μάιο του 1962 επέστρεψε στην Κύπρο ως διευθυντής του Τμήματος Στατιστικής και Ερευνών της νεαρής Κυπριακής Δημοκρατίας. Το ανήσυχο πνεύμα του ερευνητή και δασκάλου δύσκολα μπορούσε να προσαρμοσθεί στην εργασία ρουτίνας ενός κυβερνητικού τμήματος συλλογής και στοιχειώδους επεξεργασίας στατιστικών δεδομένων. Έτσι μετά από 15 μήνες γραφειοκρατικής εργασίας στην Κύπρο, επέστρεψε στις ΗΠΑ, τον Σεπτέμβριο του 1963, αποδεχόμενος θέση Επικουρου Καθηγητή (Assistant Professor) στο Πανεπιστήμιο της Μινεσότα, στην Μινεάπολη. Το 1965, αποδέχθηκε θέση Αναπληρωτή Καθηγητή (Associate Professor) στο Πανεπιστήμιο Νέας Υόρκης (New York University).

Τον Απρίλιο του 1967, εξελέγη τακτικός Καθηγητής στην Έδρα Θεωρίας Πιθανοτήτων και Στατιστικής του Τμήματος Μαθηματικών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και το 1968 ανέλαβε καθήκοντα ξεκινώντας την υπερτριakonταετή επιτυχή καριέρα του, στη Σχολή Θετικών Επιστημών. Ως ο πρώτος καθηγητής Μαθηματικής Στατιστικής καθόρισε αποφασιστικά την μορφή της διδασκαλίας της Στατιστικής στα Ελληνικά Πανεπιστήμια. Εξαιρετος δάσκαλος, με πηγαίο χιούμορ, του οποίου η εμπνευσμένη διδασκαλία επηρέασε πολλούς από τους μαθητές του. Ξεχώριζε για το λαμπρό του πνεύμα και το αδιαπραγμάτετο ήθος του.

Εξίσου σημαντική και αποφασιστική για το μέλλον της έρευνας της Μαθηματικής Στατιστικής στην Ελλάδα υπήρξε η καθοδήγηση στην έρευνα νέων μαθηματικών. Υπήρξα ο πρώτος μεταπτυχιακός φοιτητής του και υπό την καθοδήγησή του εκπόνησα την διδακτορική μου διατριβή. Με δική του πρόταση προς το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών πήρα σχετική υποτροφία. Τον ευγνωμονώ. Η βοήθεια στην διεύρυνση των ερευνητικών ενδιαφερόντων των μεταπτυχιακών φοιτητών του υπήρξε ανεκτίμητη. Διακεκριμένοι σήμερα συνάδελφοι πήραν το διδακτορικό τους υπό την καθοδήγησή του. Ανάμεσα σ' αυτούς ο Μάρκος Κούτρας, ο Βασίλης Παπαθανασίου, και ο Νίκος Παπαδάτος, καθηγητές σήμερα της Μαθηματικής Στατιστικής. Το ερευνητικό ενδιαφέρον του Θεόφилου Κάκουλλου στους χαρακτηρισμούς κατανομών ανανεώθηκε με τον ερχομό του στην Ελλάδα και καθοδήγησε τον Αγησίλαο Δάλλα στη συγγραφή διδακτορικής διατριβής στο πεδίο αυτό της Πιθανοθεωρίας και συνέγραψε σχετικά άρθρα με τον νέο τότε διδάκτορα Χαράλαμπο Παπαγεωργίου. Το 1981 ίδρυσε το Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, ένα επιστημονικό, μη κερδοσκοπικό, σωματείο για την προαγωγή της Στατιστικής και των εφαρμογών της. Το ινστιτούτο αυτό υπηρέτησε ως πρόεδρος για πολλά χρόνια.

Ο Θεόφιλος Κάκουλλος συνέγραψε πλήθος ερευνητικών εργασιών που δημοσιεύθηκαν σε υψηλού κύρους διεθνή περιοδικά και διδακτικά βιβλία στα Ελληνικά και Αγγλικά.

Καλό ταξίδι στην γειτονιά των αγγέλων.

Χαράλαμπος Α. Χαραλαμπίδης
Ομότιμος Καθηγητής Στατιστικής
Τμήμα Μαθηματικών
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Θεόφιλος Κάκουλλος,

σκέψη και δράση, περιέργεια και ανεξάντλητη ενέργεια

Από την Ομάδα Έκδοσης Το άρθρο επιμελήθηκε η συνάδελφος Καθηγήτρια Ρένα Κάκουλλου (Penn State University).

Ο ΘΚ καθοδηγούνταν από έναν ξεχωριστό ιδεαλιστικό εμπειρισμό. Ή μήπως από εμπειρικό ιδεαλισμό; Οι αντιστροφές των προτάσεων ήταν αγαπητές, και όχι μόνο ως γλωσσικό χιούμορ, ούτε μόνο γιατί είχε πάθος με την ακρίβεια του λόγου, αλλά ως παρότρυνση να αμφισβητούμε τις γενικές αλήθειες. Όπως έκανε διασκεδαστικά στα αποφθέγματα - "επιφθέγματα" του. Ιδεαλισμός, γιατί απορούσε όταν κάποια εξέλιξη των γεγονότων δεν αντιστοιχούσε στο πρόβλεπον, στις προϋπάρχουσες ιδέες, που σε αυτόν ήταν πλούσιες. Από την άλλη, εμπειρισμός, γιατί επέμενε στη δοκιμή (να βεβαιώνεται πως, και πώς, θα λειτουργήσει κάτι στην πράξη). Εμπειρισμός, γιατί διψούσε για τη δειγματοληψία (συμπεριλαμβανομένης της απόλαυσης του φρεσκοκομμένου φρούτου). Στην ακατάπαυστη αναζήτηση της γνώσης, ήταν το συνεχές "γιατί δεν..;" (ιδεαλισμός) αλλά και το πανταχού παρών "γιατί;" (εμπειρισμός). Η πιο όμορφη και ικανοποιητική γνώση είναι εκείνη που αποκτιέται με την ατομική μελέτη μαζί και με τη γενναιόδωρη συνεργασία. Έτσι το εφάρμοζε ο ίδιος. Θα τον θυμόμαστε, λοιπόν, ως έναν πολυμήχανο που ταυτόχρονα συμβάλλει στη συλλογική έρευνα — πρότυπο επιστήμονα που προτείνει, δρα και επιδρά.

Ρένα Κάκουλλου

Ο Θ. Κάκουλλος παραλαμβάνει αναμνηστικό δώρο από τον Καθηγητή Χ. Χαραλαμπίδη (ΕΣΙ, Πάτρα, 27/4/2011).

Αναμνήσεις

Γνώρισα τον Θεόφιλο τα Χριστούγεννα του 1966 σε μια συνάντηση Ελλήνων κυρίως πανεπιστημιακών, στη Μινεάπολη της Minnesota. Ήμουν τότε υποψήφιος διδάκτορας εκεί κοντά, στο Iowa State University στην Ames Iowa και είχα επισκεφθεί συγγενείς μου. Ο Θεόφιλος μου φάνηκε σοβαρός ολιγομίλητος, λίγο βαρύν. Ήταν η πρώτη μας γνωριμία. Μετά φάνηκε η προσωπικότητα του.

Κάποια χρόνια μετά συναντηθήκαμε και πάλι στο Μοντρεάλ το 1974 όταν είχε έρθει με την οικογένεια του ως επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο McGill του Καναδά. Θυμάμαι, μεταξύ άλλων, χειμώνας με κρύο, την κυριακάτικη εκδρομή μας στους Βοτανικούς Κήπους του Μοντρεάλ.

Από το 1976 και ιδίως από το 1981 με την ίδρυση του Ελληνικού Στατιστικού Ινστιτούτου η γνωριμία μας απογειώθηκε σιγά σιγά. Χιλιάδες γεγονότα και αναμνήσεις: Διοικητικά Συμβούλιά του ΕΣΙ στη Χίου και στη Σολωμού, εκλογές, επισκέψεις στα Ιωάννινα, διαλέξεις, συνέδρια, ξένοι ομιλητές, ταξίδια με πούλμαν, πλοία και αεροπλάνα, καλοκαίρια κλπ όλα με σοβαρότητα, ενθουσιασμό, αγάπη, συζητήσεις, ανέκδοτα, προβλέψεις, χορούς κλπ μια ολόκληρη ζωή.

Θα σταθώ επιγραμματικά σε δυο γεγονότα: τα Συνέδρια του ISI στη Φλωρεντία, Παρίσι και Κάιρο, και το τριήμερο στη Λευκωσία για την ολοκλήρωση του Λεξικού Στατιστικής Ορολογίας του ΕΣΙ. Όμορφες στιγμές και αναμνήσεις: το πλοίο στην Αδριατική προς και από Ιταλία, η είσοδος χωρίς κάρτα στο συνέδριο των Παρισίων και το ρύζι πιλάφι στο Κάιρο. Στη Λευκωσία η αποκορύφωση της λογοπλαστικής.

Τελευταία διάβαζα το ποιήματα του και τους απόηχους αρχαίας σοφίας. Όμορφα, σοφά και πλούσια γραμμένα.

Ο Θεόφιλος ήταν ένας πολύ ζωντανός άνθρωπος, πολύ αξιόλογος καθηγητής και επιστήμονας με διεθνή αναγνώριση, αγαπητός, προσηνής, φιλικός, με τεράστια μνήμη και διάθεση. Ένας σεβαστός και εξαιρετός φίλος. Τελευταία φανατικός υπηρέτης της κατανομής Cauchy.

Μας λείπει και θα μας λείπει για πολύ καιρό.

Τάκης Παπαϊωάννου,
π. Πρόεδρος του ΕΣΙ

Ο Θ. Κάκουλλος στο 49ο συνέδριο του ISI (Φλωρεντία, 1993). Διακρίνονται επίσης οι Δημητριάδης, Αθανασόπουλος, Παπαϊωάννου, Νανόπουλος, Κουρούκλης, Ζωγράφος και Φερεντίνος.

Γραφή αγάπης και σεβασμού

Θρηνήσαμε, αλλά δεν μπορέσαμε να αποχαιρετήσουμε στο τελευταίο ταξίδι του, τον ομότιμο καθηγητή Θεόφιλο Κάκουλλο, μία ολοκληρωμένη εξέχουσα ακαδημαϊκή προσωπικότητα, που ενσάρκωνε το ιδανικό πρότυπο επιστήμονα, δασκάλου και ανθρώπου, με πνευματική, ηθική και κοινωνική συγκρότηση, και που επί σειρά ετών λάμπρυνε, προσφέροντας πλούσιο και δημιουργικό διδακτικό και ερευνητικό έργο, τη στατιστική επιστήμη και το Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ας με συγχωρήσουν οι συνάδελφοι και συνοδοιπόροι του ερευνητικού στοχασμού, αλλά θα προσπεράσω τις περγαμηνές επιστημοσύνης του, τη διεθνή αναγνώρισή του, μαζί με τα διδακτορικά διπλώματα και τις τιμητικές διακρίσεις που κοσμούσαν την επί της γης ανοδική πορεία του.

Όμως, θ' αναφερθώ στη βαθύτητα της μαθηματικής του σκέψης, στην εντιμότητα και αξιοκρατική νοοτροπία που τον χαρακτήριζαν, στην ελικρίνεια και στην χωρίς συμβιβασμούς στάση του, στην υποδειγματική εργατικότητα και υπευθυνότητά του, στο ζήλο που επεδείκνυε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του και στη στοργή και στο συνεχές ενδιαφέρον του προς τους νεοσσούς της στατιστικής επιστήμης. Ακόμη, θα ήθελα να αναφερθώ στη σφαιρική πολυδύναμη ενασχόλησή του με θέματα εκτός των μαθηματικών αναζητήσεών του, αλλά και στους ευγενείς οραματισμούς του καθώς και στις πατριωτικές ανησυχίες που βασιζόνταν στα βιώματά του, στην γενικότερη παιδεία του και στην αγάπη που έτρεφε προς την Κύπρο και την Ελλάδα.

Πάντα θα θυμόμαστε τις αρετές του τις μεγάλες και αποτελεί παρηγοριά για την οικογένειά του, για την οποία ήταν τόσο υπερήφανος, αλλά και για μας τους φίλους και συναδέλφους του, ότι το εξαίρετο έργο που άφησε θα αποτελεί πολύτιμο κτήμα και παράδειγμα μίμησης για τους νέους, κυρίως, ανθρώπους, που θα υπηρετήσουν την επιστήμη και την παιδεία και θα αγωνιστούν για μία καλύτερη κοινωνία.

Γιώργος Δονάτος, Ομότιμος Καθηγητής ΕΚΠΑ

Αναγόρευση σε Επίτιμο Διδάκτορα της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Παν. Αθηνών των Η. Chernoff & T.W. Anderson (στο κέντρο). Διακρίνονται ο Θ. Κάκουλλος, ο C.R. Rao και ο T. Δονάτος (6/1999).

Theo, a friend whom I admired immensely!

I met Theo about three decades ago, when I visited Athens for an international conference. We became friends instantly, and quite interestingly and coincidentally, we had several known statisticians as our common friends / collaborators, including such luminaries as C.R. Rao, Ingram Olkin, Ted Anderson, Herman Chernoff and Milton Sobel. Naturally, we used to exchange our stories based on our experiences and interactions with all of them, whenever we met!

In 1999, Bambis Charalambides, Markos Koutras and I jointly organized an international conference in honour of Theo and it provided a great opportunity to have many of his / our friends (including those mentioned above) be present at this conference so that Theo could interact with all of them and reminisce. During the organization of this conference and immediately prior to it, I had many pleasant exchanges with Theo which only resulted in our association and friendship becoming even closer.

During one of my visits to the Department of Mathematics at The National and Kapodistrian University of Athens in late 90s, I was with Theo in his office when he showed me an email I had written to him and mentioned that he liked very much one of my poems I had written (translated from Tamil to English, which I had at that time as a postscript in my email). Then, he started to tell me about his deep interest in poetry and described to me about a collection of many poems he had written over the years. Our discussion then went on to culture and history, and I was amazed at the incisive and deep knowledge he possessed in these topics of our mutual interest! I always enjoyed our meetings and time together. He was so much fun to be around, cracking jokes (especially dirty ones), and narrating funny stories and incidences. He had a very good sense of humour and a big hearty laugh. Some people tend to be humorous telling known jokes, but humour came quite naturally to Theo. He was known among his colleagues and friends to be smart and observant, wise and wise cracking in his comments, often narrating many witty stories, and hilariously funny incidences.

I still fondly remember our visit to his home village in Cyprus just a few years ago. While Bambis Charalambides was already there in Cyprus, I met Theo in Athens airport and flew together to Larnaca and for this visit to Cyprus, we also had the pleasure of having the company of my brother-in-law, Dr. Ramachandran, from Northern Ireland, who met us there at the airport. All four of us had a memorable time there, enjoying grilled halloumi and paidaki everyday, in addition to all the colourful and funny stories that Theo had for us. Ram and I stayed with Bambis in his home village of Kilani in Limassol district and visited Theo everyday at his nearby village of Pachna and spent the whole day with him visiting many nearby places. He used to jokingly refer to Ram and I as “Haire Rama Haire Krishna”. On our way back to the airport after six days of heavenly time there, Bambis decided to pay a visit to his Uncle in Limassol (if I remember correctly, in his late nineties) whom we tracked down in a close by barber shop run by one of his friends (who I think was in early nineties). We all spent a delightful time there in the shop during which the owner offered a free cut to any of his “new friends”. Not so surprisingly, and much as I expected, Theo decided instantaneously to take up his offer and get a free hair cut and also have a hearty and funny chat with him all the while! Despite his jovial and easy-going personality, he had a serious side to him, with a good heart, great generosity, and a very good outlook on life. He was humble and possessed strong cultural and family values, and was always supportive of students and young researchers, which I had the pleasure of witnessing myself in many Greek Statistical Institute meetings that we attended. With all these characteristics and personality traits, he always reminded me of the wise old Sage Vashishtha, in the Indian epic Ramayana!

In Theo's passing, the international statistical community in general and the Greek statistical community in particular are bound to miss him as a clever and dedicated researcher / academic, while I will surely miss him in addition as a dear friend.

Farewell, my friend, I am sure you will make many laugh in heaven with your humour!

Prof. N. Balakrishnan

Distinguished University Professor

McMaster University

Αριστερά: Ο Θ. Κάκουλλος, ο Ν. Balakrishnan, ο Dr. Ramachandran, ο Π. Ιωαννίδης και ο Χ. Χαράλαμπίδης
Δεξιά: Ο Θ. Κάκουλλος και ο Θεμιστοκλής Πεντάδρομος, Λεμεσός 5/2016.

Σημείωση Ομάδας Έκδοσης: Η ιστορία πίσω από τη φωτογραφία με τα λόγια του Χ. Χαράλαμπίδη: “Μια μέρα αναζητώντας τον θείο μου (από τη μεριά της μητέρας μου) πήγαμε στο κουρείο του Θεμιστοκλή στον Πεντάδρομο (κέντρο-κέντρο) της Λεμεσού. Εκεί κοντά μένει και η αδελφή του Θ. Κάκουλλου. Ο κουρέας, Θεμιστοκλής, ήταν τότε 91+ ετών και ο θείος μου, Πέτρος Ιωαννίδης, 95+. Ο θείος μου είναι σήμερα 99+, μιλά πολύ καλά Αγγλικά και είναι κοσμοπολίτης. Ο Βαλα και ο Ραμ είχαν ενθουσιασθεί με την παρέα του. Ο Κάκουλλος ενθουσιάστηκε και συγκινήθηκε με την γνωριμία του κουρέα όταν έμαθε ότι ήταν ξάδελφος του συμμαθητή του στο Λανίτειο Γυμνάσιο Λεμεσού, Γιαννάκη Δράκου. Εκεί μας αποκάλυψε ότι με τον Δράκο είχε ανταγωνισμό για το ποιος θα αναδεικνυόταν πρώτος σε όλο το Γυμνάσιο. Ο Κάκουλλος αναδείχθηκε πρώτος με διαφορά 1/13. Το γεγονός επιβεβαίωσε και ο Θεμιστοκλής. Ο Κάκουλλος ζήτησε και πήρε το τηλέφωνο του Δράκου στη Λεμεσό, για να του τηλεφωνήσει.”

Ο Θεόφιλος Κάκουλλος στο Τμήμα Μαθηματικών του ΕΚΠΑ

Το Τμήμα Μαθηματικών πενθεί την απώλεια του Ομότιμου Καθηγητή Θεόφилου Κάκουλλου που έφυγε από τη ζωή την Πέμπτη 3 Απριλίου 2020. Ο Θεόφιλος Κάκουλλος, πρώτος Καθηγητής Πιθανοτήτων και Στατιστικής στην Ελλάδα, άφησε το στίγμα του στη διαμόρφωση της διδασκαλίας της Στατιστικής στη χώρα μας.

Με καταγωγή από την Κύπρο, μετά από γυμνασιακές σπουδές στο αγαπημένο του νησί, τη λήψη του πτυχίου Μαθηματικών από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, τη λήψη μεταπτυχιακού και διδακτορικού διπλώματος από το Πανεπιστήμιο Columbia της Νέας Υόρκης και μια πενταετή ακαδημαϊκή σταδιοδρομία ως Επίκουρος και Αναπληρωτής Καθηγητής σε Πανεπιστήμια των Η.Π.Α., επέστρεψε στην Ελλάδα το 1968, έχοντας εκλεγεί ως Τακτικός Καθηγητής στην Έδρα Πιθανοτήτων και Στατιστικής του Τμήματος Μαθηματικών.

Από τότε και έως την συνταξιοδότησή του το 1999 υπηρέτησε το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο με όραμα, αφοσίωση και αγάπη. Η συμβολή του στην καθιέρωση της επιστημονικής περιοχής των Πιθανοτήτων και της Στατιστικής στην Ελλάδα ήταν αποφασιστική. Στην Έδρα Πιθανοτήτων και Στατιστικής, όπως επίσης και στον Τομέα Στατιστικής και Επιχειρησιακής Έρευνας που ιδρύθηκε το 1990, αναπτύχθηκε μεγάλος αριθμός μαθημάτων στις περιοχές αυτές, ενώ ο ίδιος έγραψε σημαντικά διδακτικά συγγράμματα σε Πιθανότητες, Στατιστική, Στοχαστικές Ανεξίξεις, Αναλογιστικά Μαθηματικά κλπ, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν από γενιές φοιτητών σε πολλά πανεπιστημιακά τμήματα. Κατά τη δεκαετία του 1980 σε συνεργασία με τον Καθηγητή Υπολογιστικών Μαθηματικών Ν. Αποστολάτο θεσμοθέτησε το Ενδεικτικό Πληροφορικής και Επιχειρησιακής Έρευνας, ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα που παρείχε για πρώτη φορά επίσημο τίτλο σπουδών στην Πληροφορική, σε μια εποχή που οι οργανωμένες μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτες.

Η συμβολή του στην ανάπτυξη της Μαθηματικής Στατιστικής στην Ελλάδα, εκτός από τη διδασκαλία, ήταν σημαντική και όσον αφορά την έρευνα και την καθοδήγηση νέων μαθηματικών. Επέβλεψε την εκπόνηση των διδακτορικών διατριβών των Χ. Χααραλαμπίδη, Α. Δάλλα, Μ. Κούτρα, Β. Παπαθανασίου, που αργότερα στελέχωσαν θέσεις καθηγητών Πιθανοτήτων και Στατιστικής σε Ελληνικά Πανεπιστήμια, ενώ συνεργάστηκε στη συγγραφή ερευνητικών εργασιών με τους Μ. Κούτρα, Χ. Παπαγεωργίου, Ν. Παπαδάτο, Β. Παπαθανασίου, Χ. Χααραλαμπίδη κ.α. Μέχρι τα τελευταία χρόνια της ζωής του είχε συνεχή ενασχόληση με προβλήματα Μαθηματικών, Πιθανοτήτων και Στατιστικής, και όλοι θυμόμαστε τον ενθουσιασμό του για την έρευνα, τόσο σε ομιλίες όσο και ιδιωτικές συζητήσεις. Με το πάθος του για την Ελληνική γλώσσα συνέβαλε στην καθιέρωση πολλών όρων της Στατιστικής ενώ είχε ενεργή συμμετοχή στην επιτροπή σύνταξης του Ελληνικού Λεξικού Στατιστικών Όρων.

Υπηρέτησε ως Κοσμήτορας της Σχολής Θετικών Επιστημών του ΕΚΠΑ κατά τα έτη 1975 και 1976, ενώ έπειτα από εισήγησή του η Σύγκλητος του ιδρύματος απένειμε τον τίτλο του Επίτιμου Διδάκτορα στους διακεκριμένους Στατιστικούς C.R. Rao (1976), T.W. Anderson (1999) και H. Chernoff (1999). Το 1981 ίδρυσε το Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο του οποίου διετέλεσε πρόεδρος επί σειρά ετών.

Πέρα από όλα τα παραπάνω, άνθρωπος απλός, προσηνής, με πηγαίο χιούμορ και λαμπρό πνεύμα.

Σε όλους εμάς που είχαμε την τύχη να τον γνωρίσουμε αφήνει κληρονομιά τον ενθουσιασμό και την αγάπη του για τα Μαθηματικά, το ήθος και την εντιμότητά του.

Το Τμήμα Μαθηματικών θα κρατήσει τη μνήμη του με αγάπη και σεβασμό.

Απόστολος Ν. Μπουρνέτας
Καθηγητής, Πρόεδρος Τμήματος Μαθηματικών
Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Η Νέα Γενιά για τον Θεόφιλο Κάκουλλο

Από την Ομάδα Έκδοσης: Το πιο κάτω κείμενο συντάχθηκε από τον ΥΔ του Τμήματος ΣΑΧΜ του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Κίμων Ντότση.

Αν δεν υπήρχε ο Θ. Κάκουλλος, δεν θα είχαμε την ευκαιρία σήμερα, να μοιραστούμε τα νέα, τις ιδέες και τους προβληματισμούς μας μέσω του Περισκοπίου και των συνεδρίων του ΕΣΙ, αφού ο ίδιος αποτέλεσε τον “πατέρα” του Ελληνικού Στατιστικού Ινστιτούτου του οποίου υπήρξε ο ιδρυτής, το 1981. Από την πρώτη στιγμή αναλαμβάνοντας τη θέση του πρόεδρου του ινστιτούτου μερίμνησε για την θεμελίωση και άνδρωση του, όπου μεταξύ άλλων έπαιξε καταλυτικό ρόλο στη σύνταξη του Αγγλο-Ελληνικού και Ελληνο-Αγγλικού Λεξικού Στατιστικής Ορολογίας. Μέχρι το τέλος ήταν πάντα στην διάθεση του ινστιτούτου και έδινε πολλές φορές το παρόν και μεταλαμπάδευε τις γνώσεις του στις επόμενες γενιές επίδοξων στατιστικών με πιο πρόσφατη την ομιλία του στο συνέδριο του ΕΣΙ στη Λαμία, το 2018. Μέσω αυτών των ομιλιών επιδίωκε, μεταξύ άλλων, την ανάδειξη της *στατιστικότητας* και της *στοχαστικότητας* των Αρχαίων Ελλήνων. Συνέγραψε περισσότερα από 10 Πανεπιστημιακά συγγράμματα ενώ το πλήθος των πρωτότυπων εργασιών του σε υψηλού κύρους διεθνή έγκριτα επιστημονικά περιοδικά ξεπερνά τις 80. Επιπλέον δημοσίευσε άρθρα για την παιδεία και τη γλώσσα στον Κυπριακό και Ελληνικό ημερήσιο τύπο.

Αδιαμφισβήτητα ο ερχομός του Θεόφιλου Κάκουλλου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών θεωρείται το σημείο καμπής στην πορεία και εξέλιξη της Στατιστικής και των Πιθανοτήτων στην Ελλάδα. Όσοι είχαν την τύχη να τον γνωρίσουν μπόρεσαν να πάρουν ένα δείγμα από το λαμπρό το πνεύμα, το γεμάτο στατιστικές ορολογίες χιούμορ του και το αδιαπραγμάτευτο ήθος του.

Τα βαθιά συλλυπητήρια μας στην οικογένεια, τους φίλους και τους οικείους του.

Απρίλη ήρθε στη ζωή, Απρίλη έφυγε!

Σε ευχαριστούμε πολύ για όλα,

Η νέα γενιά του ΕΣΙ.

Ο Θ. Κάκουλλος στη Σχολή Αριστοτέλη (ΕΣΙ, Βέροια, 9/4/2010).

Ομιλία προς τιμήν του Θ. Κάκουλλου – Κύπρος 9/2010

*Από την Ομάδα Έκδοσης: Η ομιλία του ακολουθεί δόθηκε από το συνάδελφο **Τάσο Χριστοφίδη** στο Πανεπιστήμιο Κύπρου στην εκδήλωση προς τιμή του Καθηγητή Θεόφιλου Κάκουλλου που είχε γίνει στις 29.09.2010, στα πλαίσια της παρουσίασης του βιβλίου «**Απόηχοι Αρχαίας Φιλοσοφίας: Αποφθέγματα-Επιφθέγματα και Ζήνωνος Κιτιέως Παραθέματα**».*

Θα ήθελα από την αρχή να πω ότι στα λίγα αυτά λεπτά δεν θα επιχειρήσω να κάνω μια ολοκληρωμένη παρουσίαση της προσωπικότητας του Καθηγητή Θεόφιλου Κάκουλλου. Κάτι τέτοιο θα μου ήταν αδύνατο και φοβάμαι ότι αυτά που θα παρέλεια ενδεχομένως να ήταν περισσότερα και πιο ουσιαστικά από αυτά που θα έλεγα. Επομένως ας μου επιτραπεί απλώς να αναφέρω κάποια βιογραφικά στοιχεία και να πω λίγα λόγια για το συγγραφέα με βάση τις δικές μου εμπειρίες.

Ο Θεόφιλος Κάκουλλος γεννήθηκε στην Πάχνα (είμαι σίγουρος ότι θα ήθελε να το αναφέρω αυτό αφού γνωρίζω ότι είναι πολύ περήφανος για την καταγωγή του). Σπούδασε Μαθηματικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στη Στατιστική στο Πανεπιστήμιο Columbia στη Νέα Υόρκη. Ανάμεσα στις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές του σπουδές, εργάστηκε για δύο χρόνια ως καθηγητής μαθηματικών στη μέση εκπαίδευση ενώ το 1962 αμέσως μετά την απόκτηση του διδακτορικού του τίτλου επιστρέφει στην Κύπρο και αναλαμβάνει τη θέση του Διευθυντή του Τμήματος Στατιστικής και Ερευνών του κράτους, της μετέπειτα Στατιστικής Υπηρεσίας. Στη θέση αυτή έμεινε μόνο για ένα χρόνο αφού νομίζω ότι έβρισκε τη θέση και τα καθήκοντα της χωρίς ενδιαφέρον και επέστρεψε στις Ηνωμένες Πολιτείες όπου υπηρέτησε στο Πανεπιστήμιο της Μινεσότα και στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στις Ηνωμένες Πολιτείες είχε την ευκαιρία να γνωρίσει και να συνεργαστεί με μεγάλα ονόματα της μαθηματικής στατιστικής. Το 1968 εκλέγεται Καθηγητής στην έδρα Λογισμού των Πιθανοτήτων και Στατιστικής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών παραμένει ως Καθηγητής μέχρι την αποφυγρήτσή του το 1999, αλλά και μετά από αυτήν ως Ομότιμος Καθηγητής.

Η στατιστική επιστήμη είναι σχετικά καινούρια επιστήμη στον ελληνικό χώρο. Τουλάχιστον σε πανεπιστημιακό επίπεδο η καθιέρωσή της συμπίπτει με την ανάληψη της έδρας Λογισμού των Πιθανοτήτων και Στατιστικής του Πανεπιστημίου Αθηνών από το Θεόφιλο Κάκουλλο. Το ρήμα «συμπίπτει» το χρησιμοποιώ αναφορικά με τη χρονική στιγμή, διότι η καθιέρωσή της μόνο τυχαία δεν είναι. Η συμβολή του Θεόφιλου Κάκουλλου στην εδραίωση της στον Ελληνικό χώρο είναι καθοριστική. Δεν θα ήταν υπερβολή να αναφερθεί ότι πριν το Θεόφιλο Κάκουλλο, η στατιστική ήταν μια παραμελημένη επιστήμη που διδασκόταν περιστασιακά στις οικονομικές σχολές και στα πλαίσια άλλων μαθημάτων των τμημάτων μαθηματικών των πανεπιστημίων. Οργάνωσε με αποτελεσματικό τρόπο τη διδασκαλία των μαθημάτων πιθανοτήτων και στατιστικής και φρόντισε για τη δημιουργία κρίσιμης μάζας στην έδρα και στελέχωση της με ικανό επιστημονικό προσωπικό. Καθοριστική είναι και η συμβολή του στην τυποποίηση της στατιστικής ορολογίας στα ελληνικά και στην ορθή απόδοση των αγγλικών όρων. Αν και η συμβολή του στην πρόσφατη έκδοση από το Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο του Λεξικού Στατιστικής Ορολογίας με σκοπό την τυποποίηση των στατιστικών όρων στην ελληνική γλώσσα είναι πολύ σημαντική, πιστεύω ότι η συμβολή του στον τομέα της τυποποίησης της ορολογίας και της απόδοσης στα ελληνικά των αγγλικών στατιστικών όρων πριν την έκδοση αυτή ήταν ακόμα πιο σημαντική. Πρέπει να αναφέρω ότι πριν την έκδοση του λεξικού ο Θεόφιλος Κάκουλλος ήταν, λόγω της θέσης του και λόγω της συγγραφής πανεπιστημιακών συγγραμμάτων αλλά, γνωρίζοντας τον και λόγω μεγάλου ενδιαφέροντος και αγάπης προς την Ελληνική γλώσσα, ανάμεσα στους πρωτεργάτες της απόδοσης στα ελληνικά στατιστικών όρων. Όροι που αυτή τη στιγμή είναι καθολικά αποδεκτοί οφείλονται σε αυτόν. Αναφέρω ενδεικτικά τον πολύ επιτυχημένο όρο «πιθανοφάνεια» που είναι η απόδοση του αγγλικού όρου “likelihood”.

Ο Θεόφιλος Κάκουλλος είναι ο συγγραφέας πανεπιστημιακών συγγραμμάτων και ερευνητικών εργασιών σε θέματα μαθηματικής στατιστικής και πιθανοτήτων. Θεωρείται από τους πρωτοπόρους στην εκτιμητική πολυδιάστατης πυκνότητας πιθανότητας, στους χαρακτηρισμούς κατανομών και στην εύρεση φραγμάτων διασποράς. Εργασίες του έχουν δημοσιευθεί στα πιο έγκυρα διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Πέρα από τις καθαρά ερευνητικές του δημοσιεύσεις, έχει αρθρογραφήσει στον ημερήσιο τύπο της Κύπρου και της Ελλάδας. Είναι επίσης ο συγγραφέας ενός μαθηματικού ημερολογίου και εορτολογίου που περιλαμβάνει απλές μαθηματικές ασκήσεις, μια για κάθε μέρα του έτους. Στο μαθηματικό αυτό ημερολόγιο περιλαμβάνονται και αποφθέγματα μεγάλων μαθηματικών, φιλοσόφων και επιστημόνων. Ανάμεσα σε αυτά και τα αποφθέγματα κάποιου με το όνομα «Τροδίτης» που υποθέτω θα πρέπει να είναι ο ίδιος ο συγγραφέας.

Είχα την τύχη να είμαι ένας από τους προπτυχιακούς φοιτητές του Θεόφилου Κάκουλλου. Πολύ λίγοι φοιτητές την εποχή εκείνη παρακολουθούσαν όλες τις διαλέξεις, όλων των μαθημάτων. Εγώ δεν ήμουν εξαίρεση στον κανόνα. Όμως παρακολουθούσα όλες τις διαλέξεις του Θεόφилου Κάκουλλου. Οι διαλέξεις του ήταν πολύ ενδιαφέρουσες τουλάχιστον για μένα, όχι τόσο για το μαθηματικό τους περιεχόμενο, αλλά περισσότερο για το γεγονός ότι ήταν εμπλουτισμένες με αποφθέγματα σοφίας, σχόλια και παρατηρήσεις που αφορούσαν την τρέχουσα επικαιρότητα αλλά πάντα με αφορμή το μαθηματικό περιεχόμενο των διαλέξεων. Νομίζω ότι ακόμη το συνηθίζει στις διαλέξεις του, με τρόπο συνειρμικό, να οδηγείται και να οδηγεί σε έννοιες φαινομενικά ξένες με το αντικείμενο της παρουσιάσής του.

Τα βιβλία του Θεόφилου Κάκουλλου, σε εποχές μαζικής παραγωγής πολυσέλιδων πανεπιστημιακών συγγραμμάτων ήταν πιστεύω λιτά, σύγχρονα και γραμμένα με προσεκτικό και παιδαγωγικό τρόπο. Θα ήθελα όμως εδώ να πω κάτι που το ανέφερα και στον ίδιο, ότι τα βιβλία του για μένα είναι σημαντικά, όχι τόσο για το επιστημονικό τους περιεχόμενο, αλλά περισσότερο για τις υποσημειώσεις στο κάτω μέρος των σελίδων. Οι υποσημειώσεις αυτές, επεξηγούσαν μια μαθηματική έννοια και τη συνέδεαν με την τρέχουσα επικαιρότητα της Ελληνικής και παγκόσμιας πραγματικότητας, με τρόπο ευφάνταστο, έξυπνο και στις πιο πολλές φορές καυστικό.

Θα σταθώ ιδιαιτέρως σε ένα πανεπιστημιακό του σύγγραμμα, από αυτά που μοιράζονταν στους φοιτητές στην αρχή του ακαδημαϊκού έτους. Το βιβλίο αυτό, σε μένα την εποχή εκείνη έκανε τρομακτική εντύπωση πριν καν το διαβάσω για ένα και μόνο πράγμα. Για την αφιέρωση πριν από τον πρόλογο. Ο τίτλος του βιβλίου είναι «Στοχαστικές Ανελίξεις». Διαβάζω την αφιέρωση:

Στην Άννα Ρ. Κ.

Σύμφυτη σε κλαδωτή ανέλιξη ζωής,

στοχαστικής ροής ατίμητο πετράδι

Ίσως η αφιέρωση αυτή στους πιο πολλούς να μη λέει και πολλά πράγματα, όμως ο Θεόφιλος Κάκουλλος λέει αυτό που θέλει να πει με ορολογία στοχαστικών ανελίξεων, χρησιμοποιώντας λέξεις και φράσεις που εμφανίζονται στη θεωρία των στοχαστικών ανελίξεων όπως «σύμφυτη», «κλαδωτή ανέλιξη ζωής», «στοχαστική ροή». Για να χρησιμοποιήσω και μία φράση του ιδίου από κάποια υποσημείωσή του στο ίδιο βιβλίο, με αφορμή την αφιέρωση αυτή, «προφανώς οι μαθηματικοί δεν υστερούν καθόλου στις ποιητικές ανελίξεις».

Ο Θεόφιλος Κάκουλλος είναι άριστος γνώστης και χειριστής της Ελληνικής Γλώσσας. Είναι λάτρης της αρχαίας Ελλάδας και των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων ειδικότερα. Νομίζω ότι είναι γι' αυτό το λόγο που το Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, το επιστημονικό σώμα των Ελλήνων στατιστικών που ο ίδιος ίδρυσε και υπήρξε ο πρώτος του πρόεδρος, έχει ως έμβλημα το κεφάλι του Ηράκλειτου μαζί με το ρητό «τα πάντα ρεί».

Ο τιμώμενος συγγραφέας είναι αυθεντικός, αυτό που βλέπουμε, αυτό είναι. Γνήσιος Κύπριος, είναι πολύ περήφανος για την καταγωγή του. Δεν είναι τυχαίο το ότι επέλεξε για επώνυμό του ένα καθαρά κυπριακό όνομα, το «Κάκουλλος», με το χαρακτηριστικό διπλό λάμβδα, το παρατσούκλι του προπάππου του, ενώ μέχρι την Πέμπτη τάξη του Γυμνασίου το επώνυμό του ήταν Νικολάου, το όνομα του πατέρα του. Ίσως ακόμη να είναι περήφανος και για τη βαριά κυπριακή του προφορά που παρά τα τόσα χρόνια εκτός Κύπρου διατηρεί ακόμη, όσο υπερβολικό και αν ακούγεται αυτό.

Ο Θεόφιλος Κάκουλλος είναι άνθρωπος πνευματώδης, με αίσθηση του χιούμορ, πολλές φορές αθυρόστομος, χωρίς όμως να γίνεται υπερβολικός. Απλός και προσιτός, χωρίς ίχνος έπαρσης θα μπορούσε να είναι μέλος μιας παρέας σε ένα καφενείο της Κύπρου αλλά ταυτόχρονα και μέλος μια ομάδας διανοουμένων που καταπιάνονται με θέματα φιλοσοφίας, γλώσσας και επιστήμης.

Είμαι σίγουρος ότι έχει ακόμη πολλά να προσφέρει ιδιαίτερα στο συγγραφικό τομέα. Γνωρίζω βέβαια ότι θα ήθελε να εκδώσει τα κατά καιρούς ποιήματα που έχει γράψει. Όμως προσωπικά πιστεύω ότι θα ήταν ο κατ' εξοχήν ειδικός να ασχοληθεί με ιστορικά στοιχεία που αφορούν τις πιθανότητες και την υποτυπώδη έστω στατιστική στον αρχαίο κόσμο.

Η σημερινή εκδήλωση στο Πανεπιστήμιο Κύπρου δεν γίνεται μόνο για την παρουσίαση ενός βιβλίου. Γίνεται και για να τιμήσει ένα Κύπριο πανεπιστημιακό δάσκαλο με σημαντικό ερευνητικό έργο στον κλάδο των πιθανοτήτων και της μαθηματικής στατιστικής που άφησε τη δική του σφραγίδα στον τομέα της εδραίωσης της στατιστικής επιστήμης στην Ελληνική πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

Τελειώνω τη σύντομη αυτή παρουσίαση του συγγραφέα με μια ευχή. Εύχομαι στον Καθηγητή Θεόφιλο Κάκουλλο, να συνεχίσει τη συγγραφική του δραστηριότητα με την ίδια επιτυχία ώστε όλοι όσοι ενδιαφερόμαστε να επωφεληθούμε από τις γνώσεις και τη σοφία του.

Ο Θ. Κάκουλλος με τους Χ. και Ρ. Λαμπανού και την Ι. Βόντα (ΕΣΙ, Καστοριά, 4/2006).

Εισαγωγή στη συνομιλία με τον Θ. Κάκουλλο – Αθήνα 8/2004

Από την Ομάδα Έκδοσης: Το πιο κάτω κείμενο αποτελέσει την εισαγωγή σε μια συνομιλία που ακολουθεί αμέσως μετά και την οποία είχε τον Αύγουστο του 2004, ο Θ. Κάκουλλος με τον συνάδελφο Σίμο Μεϊντάνη. Το υλικό προέρχεται από το τεύχος 11 του Στατιστικού Περισκοπίου.

Το Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο ιδρύθηκε το 1981 από 27 επιστήμονες (στην πλειονοψηφία τους καθηγητές ή άλλα μέλη διδακτικού προσωπικού Ελληνικών Πανεπιστημίων) με ειδικότητα τη Στατιστική. Κινητήρια δύναμη σε αυτή την ιδρυτική προσπάθεια, αλλά και στα πρώτα δύσκολα χρόνια, ήταν ο 1^{ος} Πρόεδρος του Ε.Σ.Ι. κ. Θ. Κάκουλλος, καθηγητής τότε του Μαθηματικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών. Πέρα απ' αυτό ο κ. Κάκουλλος, ως πρώτος καθηγητής στη νεοσύστατη τότε έδρα Λογισμού Πιθανοτήτων και Στατιστικής, και με τις άοκνες προσπάθειές του, υπήρξε ουσιαστικά δημιουργός μιας αρχικής κρίσιμης «μάζας» επιστημόνων ασχολούμενων με τις Πιθανότητες και την Στατιστική. Πολλοί μαθητές του (Χαραλαμπίδης, Δάλλας, Χρυσαφίνου, Κυριακούσης, Κούτρας, Παπαθανασίου Κουτρουβέλης, Παπαγεωργίου, Πανάρετος, Ξεκαλάκη, Σύψας, Δαμιανού, Βασιλείου Π., Κλωνιάς, Κουρούκλης, Χριστοφίδης Τ.) ακολούθησαν μεταπτυχιακές σπουδές στη Στατιστική, εδώ και στο εξωτερικό, και σήμερα επανδρώνουν τα Πανεπιστήμια μας.

Βέβαια, στοιχεία Στατιστικής διδάσκονταν από πολλά χρόνια, στις Οικονομικές Σχολές και πριν τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, από καθηγητές Στατιστικής ή Οικονομικών και Ασφαλιστικών Μαθηματικών (Κεραμιδάς, Αθανασιάδης, Στεργιώτης κ.α) ενώ στις Σχολές Θετικών Επιστημών (Φυσικομαθηματικές Σχολές) από καθηγητές Καθαρών Μαθηματικών, όπως ο Σαραντόπουλος (αρχές του '60) και αργότερα ο Φουσιάνης. Κατά γενική ομολογία όμως ο ερχομός του ΘΚ στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (Μάιος 1968) θεωρείται καμπή στην περαιτέρω πορεία της ειδικότητας του Στατιστικού στην Ελλάδα.

Στην Συνομιλία που ακολουθεί αναφέρονται οι σημαντικοί σταθμοί στην εκπαίδευση και σταδιοδρομία του ΘΚ, και παράλληλα με την έρευνα και τη συμβολή του στην εξέλιξη της Στατιστικής στην Ελλάδα. Παρατίθενται επίσης στοιχεία για την ομολογουμένως σημαντική επιστημονική του συμβολή, σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο.

Η Συνομιλία, παρόμοιας της οποίας δημοσιεύονται από πολλά χρόνια στο περιοδικό Statistical Science, πραγματοποιήθηκε στην διάρκεια δύο συναντήσεων με τον ΘΚ, η 1^η στις 16 και η 2^η στις 18 Αυγούστου 2004. Εκτελών «χρέη» συνομιλητού ο κ. Σίμος Μεϊντάνης.

Ο Θ. Κάκουλλος στο συνέδριο του ΕΣΙ, στη Λαμία (ΕΣΙ, Λαμία, 5/5/2018).

Συνομιλία με τον Θ. Κάκουλλο – Αθήνα 8/2004

- Πέστε μας λίτε λίγα λόγια για τα νεανικά σας χρόνια στην Κύπρο;

- Γεννήθηκα στο χωριό Πάχνα, στην επαρχία Λεμεσού. Από μικρός, 4-5 χρονών απ' ότι θυμάμαι, και κατά πώς λένε οι συγχωριανοί μου, είχα μεγάλη ικανότητα στις αριθμητικές πράξεις από μνήμης. Έτσι, αν κάποιος γέροντας του χωριού με ρώταγε: «Φουλή, γεννήθηκα στις 18/8/1890, πόσα δευτερόλεπτα έχω ζήσει;», το έβρισκα αμέσως.

Γυμνάσιο πήγα στη Λεμεσό, με ονοματεπώνυμο Θεόφιλος Νικολάου. Στην Κύπρο συνήθως το πατρώνυμο είναι και επίθετο. Όμως στην 5η τάξη ο Γυμνασιάρχης μας προέτρεψε να βρούμε επίθετα. Ο παππούς του πατέρα μου αναφερόταν Κυριάκος - Κάκος - Κάκουλλος, από Κυριάκος. Έτσι διάλεξα το Κάκουλλος. Τα γυμνασιακά βιβλία που θυμάμαι, είναι του Τζάρτζανου το Συντακτικό και η Γραμματική, και του Μπαρμπαστάθη η Άλγεβρα.

- Το 1950 τελειώνετε το γυμνάσιο και γράφεστε στο 1ο έτος της Φυσικομαθηματικής σχολής του Παν/μίου Αθηνών. Ποιους καθηγητές είχατε;

- Ο Φουσιάνης μας έκανε Άλγεβρα, (1ο έτος) και Ολοκληρωτικό Λογισμό, (2ο έτος). Στον Ολοκληρωτικό δεν μας έκανε κανένα παράδειγμα. Έτσι δεν ξέραμε π.χ. ότι το ολοκλήρωμα του dx είναι $x+c$. Εγώ έμαθα ολοκληρώματα από ένα βιβλίο του Κεράνη αρχικά, και αργότερα από του Courant τον I τόμο. Παραγώγους μάθαμε καλά από τον Σαραντόπουλο, (2ο έτος) και Αναλυτική, (1ο έτος) και Προβολική Γεωμετρία, (2ο έτος) μας έκανε ο Σακελλαρίου. Παρεμπιπτόντως κάποια μέρα ο Σακελλαρίου είπε «Καλά τι θα γίνετε όλοι καθαροί μαθηματικοί, καθηγητές Παν/μίου;. Πηγαίνετε να μάθετε Στατιστική, Ασφαλιστικά, Εφαρμοσμένα Μαθηματικά!». Αυτή η φράση μου έμεινε στο μυαλό, και αργότερα όταν πήρα την υποτροφία του ΙΚΥ με επηρέασε να διαλέξω την ειδικότητα της Στατιστικής.

- Υπήρχε κάποιο μάθημα σχετικό με Πιθανότητες και Στατιστική στο Παν/μιο τότε;

- Όχι, κανένα. Όμως στο μάθημα του Φουσιάνη (Άλγεβρα) αναφέρονταν οι συνδυασμοί και οι διατάξεις. Έτσι για να λύσω ασκήσεις αγόρασα ένα αγγλικό βιβλίο, (Hall and Knight, Higher Algebra). Εκεί συνάντησα για πρώτη φορά τον ορισμό της πιθανότητας κατά Laplace, και μου άρεσε πολύ.

- Τι άλλο θυμάστε από τα φοιτητικά χρόνια;

- Θυμάμαι τον Κάππο που ήρθε το 1953, από τον οποίο πήραμε μία πρώτη γεύση των μοντέρνων αυστηρών Μαθηματικών, (με τοπολογικές έννοιες κ.α.) και τον βοηθό του τον Λεγάτο, αργότερα συνάδελφο καθηγητή των Εφαρμοσμένων Μαθηματικών. Θυμάμαι επίσης τη Μηχανική του Παπαϊωάννου όπου μάθαμε απλές διαφορικές και διπλά ολοκληρώματα. Συμφοιτητή και φίλο είχα τον Αποστολάτο (που αργότερα έγινε καθηγητής Αριθμητικής Ανάλυσης) και τον Αθανασόπουλο (έγινε καθηγητής στη Βιομηχανική).

- Το πτυχίο σας το πήρατε το 1954. Μετά τι κάνατε;

- Επέστρεψα στη Λεμεσό, όπου στην αρχή έκανα φροντιστήρια και μετά διορίστηκα στο γυμνάσιο, όπου υπηρέτησα από το 1955-1957. Το 1957 πήρα υποτροφία του ΙΚΥ, για Μαθηματικά και έβαλα ως ειδικότητα τα Στατιστικά Μαθηματικά (δεν ήμουν αίσιγυρος αν υπήρχε Μαθηματική Στατιστική). Περίπου εκείνη την εποχή είδα για πρώτη φορά το βιβλίο του Fisher «Design of Experiments». Μου έκανε εντύπωση ότι δεν είχε καθόλου τύπους. Όμως αργότερα στην Αθήνα, είδα και το βιβλίο του Wilks σε μορφή σημειώσεων, το οποίο ήταν γεμάτο πολύπλοκους μαθηματικούς συμβολισμούς, σχετικά με πίνακες.

- Σε ποια Παν/μία κάνατε αίτηση;

- Έκανα στην Αγγλία στο Cambridge, όπου αντί απαντήσεως με ρώτησαν αν είχα σχέση με την ΕΟΚΑ, αλλά και στην Αμερική, στο Princeton όπου ήμουν εκπρόθεσμος, στο Columbia και στο N.Y. University. Τελικά προτίμησα το Columbia διότι είχα την αίσθηση ότι είχε καλύτερο

όνομα. Έτσι το Σεπτέμβριο του 1957 μέσω Νάπολης φτάνω στην Νέα Υόρκη με το «Χριστόφορος Κολόμβος».

- Πήρατε πολλά μαθήματα από τον Jerry Sacks έτσι δεν είναι;

- Ναι, με τον Sacks πήρα Statistical Inference, Decision Theory (δύο εξάμηνα), και Multivariate Analysis, όπου κάναμε από το βιβλίο του Anderson, που όμως ακόμη ήταν σε μορφή φυλλαδίων. Πιθανότητες έκανα από του Feller και του Cramer με τον Dvoretzky. Με τον (Alan) Birnbaum πήρα Regression, και Analysis of Variance από το βιβλίο του Scheffe.

- Με τον Birnbaum κάνατε και το Master σας;

- Ναι, ήταν επάνω σε «Median Unbiased estimation for the truncated Poisson and Binomial Distributions», το 1960. Από αυτή την εργασία ξεκίνησε και η ιδέα των συνδυαστικών κατανομών και σχετικών αριθμών, όπως οι Stirling numbers, και πάνω σ' αυτό αργότερα εργάστηκε συστηματικά ο Χαραλαμπίδης και στην συνέχεια ο Κυριακούσης στις συνδυαστικές κατανομές.

- Μετά τα qualifying exams εργαστήκατε για την διδακτορική σας διατριβή υπό τη επίβλεψη της R. Sitgreaves-Bowker

- Ναι. Ξεκίνησα με ένα πρόβλημα Discriminant Analysis που ενδιέφερε τον άνδρα της τον Albert Bowker, που ήταν στο Stanford (1960). Έτσι το 1960 επειδή απουσίαζε ο Anderson (ο οποίος ήταν ατύπως supervisor), πήγα και εγώ στο Stanford. Ήμουν Research Associate εκεί το 1961-1962. Η υποστήριξη (defence) της διατριβής έγινε τον Ιανουάριο του 1962, και στους εξεταστές, εκτός από τους Sitgreaves και Anderson, ήταν και ο Mallows, καθώς και δυο άλλοι από τα Μαθηματικά και την Ψυχολογία.

- Τότε πήγατε και στη Minneapolis για interview στο Παν/μιο της Minnesota.

- Ναι μου πρόσφεραν θέση Assistant Professor, αλλά τον Μάιο του 1962 επέστρεψα στην Κύπρο, όπου ανέλαβα διευθυντής του Τμήματος Στατιστικής και Ερευνών. Μάλιστα εξέδωσα, το 1963 τα αποτελέσματα της απογραφής του 1960. Η δουλειά ήταν ρουτινιάρικη και δεν με ικανοποίησε. Όμως εκείνη την εποχή διαβάζοντας το Annals of Mathematical Statistics, είχα την ιδέα και γενίκευσα το density estimation του Parzen στην πολυδιάστατη περίπτωση. Τελικά ειδοποίησα τον L. Hurwicz στην Minneapolis, παραιτήθηκα από διευθυντής και επέστρεψα στη Αμερική, στη Minnesota.

- Στη Minnesota λοιπόν μένατε δύο χρόνια 1963-1965. Ποιοι ήταν εκεί τότε;

- Όταν πήγα εγώ ο Hurwicz είχε φύγει, (ως πρόεδρος του Τμήματος Στατιστικής) και πρόεδρος ήταν ο Lindgren. Ήταν, εκεί ο Sobel και ήρθε ακόμα ο Kallianpur, ο H. Ruben. Κάποια στιγμή ήρθε και ο Efron για συνέντευξη. Μέχρι όμως να αποφασίσουν, τον πήρε το Stanford πίσω.

Ο Θ. Κάκουλλος, η Μ. Παπαμχαήλ & ο Σ. Κοννιάς, Χανιά, ΕΣΙ, 4/2009.

- Στη Minnesota στείλατε και τη διδακτορική σας διατριβή και δημοσιεύτηκε στο Sankhya σε δύο μέρη. Ερευνητικά τι άλλο κάνατε όταν ήσασταν στη Minnesota;

- Ναι από τη Minnesota έστειλα και το Multivariate Density Estimation στο ιαπωνικό Annals. Εκεί είχα δει και τον χαρακτηρισμό του Lukacs για την κανονική κατανομή: “Constant regression of a quadratic form on X”, κι εγώ το γενίκευσα σε “Constant regression of a quadratic form on a linear form”. Επίσης βρήκα και ένα χαρακτηρισμό της κανονικής “Constant regression of a linear form on another linear form”. Αυτά δημοσιεύτηκαν στο Sankhya και στο Annals of Mathematical Statistics. Εκεί ήρθε για refereeing και ένα άρθρο του Geisser. Απ’ αυτό μου ήρθε η ιδέα για μία ιδιότητα της κατανομής του Student και το έστειλα και δημοσιεύτηκε στο JASA (1965). Μετά όμως έμαθα ότι ο Geisser διαμαρτυρήθηκε στον Editor ότι του έκλεψε την ιδέα. Εγώ, κατόπιν εισήγησης του Pratt που ήταν ο Editor, έγραψα μια σημείωση (corrigendum: JASA 1965) ότι είχα διαβάσει το paper του Geisser και το πρότεινα μάλιστα για δημοσίευση (στο JRSS), αλλά αυτό δεν σήμαινε τίποτα. Μάλιστα ο Pratt έλεγε ότι τελικά, αυτό που απέδειξα, πρέπει να το ήξερε και ένας Εγγλέζος ο Irving, και ότι το ήξερε και ο ίδιος ο Fisher. Έτσι χαριτολογώντας ο Pratt γράφει στο corrigendum «κ. Κάκουλλε φαίνεται ο μόνος που δεν το ήξερα ήμουν εγώ και 5-6 άλλοι experts που συμβουλευτήκα!». Από την Minnesota, όπου όπως φαίνεται έκανα την πιο πολλή έρευνα, έστειλα και την εργασία με τον Olkin: On the bias of functions of characteristic roots of a random matrix, και δημοσιεύθηκε στην Biometrika (1965).

- Λέγεται ότι ο Sobel πάντα είχε συνεργάτες, ενώ ο Ruben παρόλο που και μαζί σας είχε συζητήσει διάφορα θέματα, τελικά έγραφε τις εργασίες μόνος του.

- Ναι...Ο μακαρίτης ο Sobel ήταν workaholic. Σου έλεγε: «Έλα να δουλέψουμε», και την περισσότερη δουλειά την έκανε αυτός. Μάλιστα είχε και ένα παράπονο ότι το όνομά του έμπαινε πάντα δεύτερο, αφού άρχιζε από «S». Κάποτε δημοσιεύθηκε και κάτι: Sobel and Uppuluri.

- Μετά πήγατε στο N.Y. University από το 1965 ως το 1968. Τι κάνατε εκεί;

- Στο N.Y. University ήμουν στο Department of Industrial Engineering and Operations Research. Εκεί δεν έκανα ιδιαίτερη έρευνα. Από τις σημειώσεις των φοιτητών μου έγραψα γρήγορα τα 3 πρώτα κεφάλαια του βιβλίου μου «Μαθήματα Θεωρίας Πιθανοτήτων» (1969). Επίσης, επειδή εκεί δίδαξα και Γραμμικό Προγραμματισμό (για να μάθω!), μου δημιουργήθηκε το ενδιαφέρον και αργότερα εισήγαγα αυτό το μάθημα όταν ήρθα στην Ελλάδα. Μετάφρασα και αντίστοιχο βιβλίο του Gass (1972).

- Στην Ελλάδα ήρθατε 30 Απριλίου του 1968. Τελευταία στιγμή!

- Ναι, μου έγραψε ο Φουσιάνης ότι ο διορισμός μου δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ στις 30/10, και ότι η διορία έληγε 30 Απριλίου 1968, οπότε και ανέλαβα (την 12η). Όταν ήρθα, ο Κάππος με παρακάλεσε να εξετάσω έναν φοιτητή προφορικά γιατί ήταν πολύ καλός και τον είχε δεχθεί το Princeton. Έτσι γνώρισα τον Παπασταυρίδη. Περίπου εκείνη την εποχή γνώρισα και την Ουρανία Χρυσάφινου, που το '69 πήρα βοηθό μου. Ο Σαραντόπουλος μου είχε αφήσει και προίκα δύο βοηθούς: Τον Γκιρτή και τον Σκιαδά. Ο πρώτος έκανε διδακτορικό με τον Μπρίκα, διορίστηκε (χωρίς εκλογή) Επίκουρος στο Πολυτεχνείο αλλά απολύθηκε με τη μεταπολίτευση. Ο Σκιαδάς (μέχρι πρόσφατα διευθυντής του Αρσακείου) έφυγε και πήγε στα φροντιστήρια του Μανωλκίδη. Μπορούσε να επιστρέψει με την μεταπολίτευση αλλά δεν ενδιαφέρθηκε.

- Όταν γυρίσατε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, τι υπήρχε από Πιθανότητες και Στατιστική;

- Όχι πολλά πράγματα. Ο Φουσιάνης έκανε ένα ετήσιο μάθημα Πιθανότητες, αλλά πολύ λίγα πράγματα. Μου έδωσε μάλιστα τις σημειώσεις του που είχε διδάξει (ένα τετράδιο). Στατιστική μάλλον υπήρχε, άλλα δεν διδασκόταν. Ένα καλό βιβλίο που είχα βρει εγώ το 1966, ήταν του Κανέλλου «Πιθανότητες». Μάλιστα τον συνάντησα τον Κανέλλο, όταν ήρθα για την υποψηφιότητα και μου έδωσε το βιβλίο του. Θυμάμαι που είχε πει: «κ. Κάκουλλε, είστε

υποψήφιος για καθηγητής; Άμα γίνουμε ποτέ κράτος, θα γίνετε κι εσείς καθηγητής». Φαίνεται ότι μάλλον τα κατάφερα.

- Πρώτος βοηθός που πήρατε ήταν η κ. Βεϊνή, η οποία δεν συνέχισε όμως.

- Ναι, και μετά, το 1969, πήρα ως βοηθούς τον Δάλλα και την Ουρανία. Ο Δάλλας είχε Master από το Imperial. Το 1971 ήρθε και ο Δαμιανού που έκανε αργότερα διδακτορικό στο Bradford στην Αγγλία. Κάποια στιγμή ο Γκιρτής μου είπε για ένα πολύ καλό Κύπριο φοιτητή. Ήταν ο Χαραλαμπίδης, ο οποίος τελείωσε το διδακτορικό του το '72. Η Ουρανία και ο Κυριακούσης δούλεψαν κυρίως με τον Χαραλαμπίδη. Το 1977 ήρθε και ο Παπαγεωργίου ως επιμελητής, με Ph.D. από το Bradford. Δουλέψαμε σε compound distributions, και χαρακτηρισμούς σχετικών διακριτών κατανομών.

- Και η ιδέα για τα variance bounds πως ήρθε;

- Περίπου το 1980 είδα στο MIT τον Chernoff, τον οποίον σημειωτέον τον γνώριζα από το '60, από το Stanford. Αυτός είχε βρει το άνω φράγμα στην περίπτωση της κανονικής κατανομής. Εγώ το γενίκευσα για όλες τις κατανομές, και έδωσα και κάτω φράγματα για μονοδιάστατες και πολυδιάστατες κατανομές. Σε αυτό εργάστηκαν αργότερα ο Παπαθανασίου και ο Παπαδάτος με πολλές επεκτάσεις για άνω φράγματα. Εκείνη την εποχή (1983) περίπου ήρθε και ο Κούτρας που δούλεψε στο παλιό μου θέμα του Classification σε σφαιρικά και ελλειπτικά συμμετρικές κατανομές.

- Πέστε μας μερικά “ιστορικά” σχετικά με το Ε.Σ.Ι. . Απ’ ότι μου έχετε πει ο Κάππος γύρω στο 1955 είχε ιδρύσει την Ελληνική Εταιρεία Στατιστικής, που όμως ουσιαστικά δεν λειτούργησε.

- Ναι και γύρω στο 1969-1970 μου είχε πει: «κ. Κάκουλλε δε θα θέλατε να κάνετε κάτι σχετικά με τη Στατιστική Εταιρεία;». Μέχρι το 1981 δεν ασχολήθηκα με το θέμα. Τα Χριστούγεννα του 1980 όμως (Γενάρης '81), και επειδή συνήθως στο Υπουργείο ως Στατιστικούς καλούσαν εμένα και τον Μαργαρίτη (είχε διατελέσει Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Στατιστικής) από την Ανωτάτη Βιομηχανική, πήρα τηλέφωνο στο σπίτι του Μαργαρίτη, για το θέμα της Στατιστικής Εταιρείας. Έμαθα τότε, ότι δυστυχώς είχε πεθάνει μέσα στις γιορτές. Σκέφτηκα τότε για λόγους γραφειοκρατικούς (ονομασία κ.λ.), να ξεκινήσω κάτι με διαφορετικό όνομα. Στο κάτω – κάτω είπα: Προτιμότερη μια γέννηση από μια νεκρανάσταση. Έτσι προέκυψε το όνομα Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο (Ε.Σ.Ι.). Κατόπιν συναντήθηκα με τον Αθανασόπουλο, και μίλησα για το Ινστιτούτο και στον μακαρίτη τον Καμπάνη, ο οποίος έτυχε εκείνη την εποχή να είναι στην Ελλάδα. Θυμάμαι, έγραψα και στον Ρούσσα στην Πάτρα, ο οποίος είχε την άποψη να γίνουν μέλη μόνο οι Μαθηματικοί Στατιστικοί. Εγώ διαφωνούσα, και μάλιστα επικοινωνήσα και με τα Γιάννενα και Α.Σ.Ο.Ε.Ε.

. Επίσης με τους Ταμπουραντζή και Παπαμιχαήλ από τη Γεωπονική, και τους δικούς μου, Δάλλα, Χαραλαμπίδη κ.α.. Έτσι μαζεύτηκαν πάνω από 20 απαιτούμενες υπογραφές. Αυτή είναι η αρχή του Ινστιτούτου.

Ο Θ. Κάκουλλος, ο Τ. Παπαϊωάννου και ο Κ. Κρατσόπουλος, Βαλκανικό Συνέδριο Στατιστικών (Ολυμπία, 10/1995).

Ποια είναι η ιστορία με την εκλογή σας;

- Το 1965 έμαθα για μια προκήρυξη για Εφαρμοσμένα Μαθηματικά. Είδα τον Κάππο ο οποίος μου είπε: «κ. Κάκουλλε εγώ δεν θα σας υποστηρίξω γιατί θα είναι υποψήφιος ο Λεγάτος. Η προκήρυξη είναι για Εφαρμοσμένα Μαθηματικά». Εγώ του είπα: «κ. καθηγητά αν είναι για Εφαρμοσμένα Μαθηματικά, δεν ενδιαφέρομαι. Εγώ ενδιαφέρομαι για Στατιστική». Έτσι, όταν αργότερα (1966) έγινε προκήρυξη της Έδρας έβαλα υποψηφιότητα, και μάλιστα ειδοποίησα και τον Ρούσσα και μου έγραψε, ότι και αυτός θα ενδιαφερθεί. Τον Ρούσσα τον είχα πρωτοσυναντήσει το 1959 όταν πέρασε από τη Νέα Υόρκη στο δρόμο για το Berkeley. Έπειτα όταν έγινε η εκλογή, (7 Απριλίου 1967) εμένα με υποστήριξαν ο Φουσιάνης και ο Μπρίκας και τον Ρούσσα ο Κάππος. Το όλο εκλεκτορικό σώμα των καθηγητών της Φυσικομαθηματικής ήταν 17 τακτικοί καθηγητές.

- Μας λέτε και λίγα λόγια για μερικούς διακεκριμένους Στατιστικούς που έχετε γνωρίσει;

- Το θέμα είναι λιγάκι λεπτό, αλλά νομίζω κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει τον C.R. Rao, τον D.R. Cox, τον Maurice Kendall, ή τους Anderson και H. Chernoff. Τον Rao τον πρωτογνώρισα στην Minnesota όπου είχε έρθει για μια ομιλία. Μετά τον πρότεινα και έγινε επίτιμος διδάκτορας της Φυσικομαθηματικής το 1976. Τον είχα καλέσει και το '72 στον συνέδριο του NATO «Discriminant Analysis», αλλά δεν ήρθε διότι είχε πεθάνει ο Mahalanobis. Στο συνέδριο αυτό ήταν ο Maurice Kendall, ο οποίος μάλιστα σε κάποια δεξίωση που δόθηκε στην Πλάκα, χορεύοντας, έσπασε το μπουζούκι ενός μικρού οργανοπαίκτη (ξέρεις, τότε που έσπαγαν πιάτα για διασκέδαση). Έχω γνωρίσει και τον D.R. Cox που πολύ τον θεωρούν ισάξιο του Rao, αλλά είναι από αυτούς που τους λέω εγώ ψάρια: Σου απαντά μόνο με ναι ή όχι. Το 1960 με πήρε ο Chernoff, , και πήγαμε από το Stanford στο Berkeley στο από κοινού Σεμινάριο των δύο Τμημάτων. Εκεί με σύστησε στον Neyman, ο οποίος μου είπε: «Oh, from Greece, that crazy place!», και μου ανέφερε τις εμπειρίες που είχε από τις εκλογές του 1946, όπου είχε διατελέσει επόπτης των Ηνωμένων Εθνών. Στο Columbia ερχόντουσαν πολλοί για διαλέξεις. Θυμάμαι π.χ. τον Fisher που σε μια ομιλία 45 λεπτών με τίτλο «The underworld of probability», έγραψε μόνο μια πρόταση στον πίνακα (χωρίς Μαθηματικά). Είχε έρθει και ο Feller από το Princeton, εξαιρετικός ομιλητής και μάλιστα εκ του προχείρου. Εξαιρετικός ομιλητής ήταν και ο Robbins, στο Columbia. Ο Robbins όμως ήταν και προσβλητικός ακόμη και σε συναδέλφους: Μια φορά έδωσε μία ομιλία ο Kai Lai Chung, και κάπου κόλλησε στη διάρκειά της. Τότε ο Robbins του είπε “Kai, do you know what you are going to end up with? Ο Chung τότε είπε «What?» Και απαντά ο Robbins: «Absolute zero!».

- Τι κάνετε αυτό τον καιρό;

- Λοιπόν, γράφω ένα Μαθηματικό Ημερολόγιο και Εορτολόγιο (μπορεί και να συγκινήσει τους αγιολόγους και να προσθέσουν στη λίστα των Οσίων Θεοφύλων και έναν Άγιο Θεόφιλο). Αυτό βασικά θα περιέχει για κάθε μέρα, εκτός της Κυριακής, μια άσκηση γυμνασιακού ή λυκειακού επιπέδου. Δευτέρα – Τρίτη -Τετάρτη για το Γυμνάσιο, και Πέμπτη - Παρασκευή για το Λύκειο. Το Σάββατο δε, θα είναι μέρα Πιθανοτήτων και Στατιστικής. Θα έχει επίσης διάφορα θέματα ενικού Μαθηματικού ενδιαφέροντος, για το Ιουλιανό και Γρηγοριανό Ημερολόγιο, τα άλυτα προβλήματα των Μαθηματικών από την Αρχαία Ελλάδα, όπως επίσης και μερικά σύγχρονα άλυτα προβλήματα Μαθηματικών, και άλλα πολλά. Επίσης κάποια στιγμή, σκέφτομαι να εκδώσω και τα ποιήματα που κατά καιρούς έχω γράψει και από τα φοιτητικά μου χρόνια.

- κ. Κάκουλλε, σας ευχαριστώ πολύ για την συνέντευξη.

- Κι εγώ σ’ ευχαριστώ Σίμο. Ήταν πράγματι μια πολύ ευχάριστη εμπειρία αφού θυμήθηκα ευχάριστες στιγμές, αλλά και μερικές άλλες στιγμές που αν και αρχικά δεν ήταν ευχάριστες, με την απόσταση του χρόνου εξωραϊσθηκαν.

Ο Θ. Κάκουλλος, ο Σ. Κουνιάς και ο Ν. Φαρμάκης, στο 45^ο Συνέδριο του ΙΣΙ (Αμστερνταμ, 8/1985).

Ελληνικό Στατιστικό Ινστιτούτο, Σολωμού 5, 10683 Αθήνα
Τηλ. – Fax: 210-3303909

E-mail: secretariat@esi-stat.gr, website: www.esi-stat.gr, fb: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Greek Statistical Institute, 5 Solomou str., GR-10683 Athens
Phone – Fax: ++30-210-3303909

Ομάδα Έκδοσης Περισκοπίου: Διοικητικό Συμβούλιο ΕΣΙ

Φωτογραφίες: Β. Πιπερίγκου, Ν. Φαρμάκης, Ν. Balakrishnan, Ι. Βόντα, Γ. Δονάτος, Οικογένεια Θ. Κάκουλλου

Πληροφοριακό Υλικό: Χ. Χαραλαμπίδης, Τ. Παπαϊωάννου

Διοικητικό Συμβούλιο ΕΣΙ:

Α. Καραγρηγορίου, Πρόεδρος, Χ. Μουσιάδης, Αντιπρόεδρος, Μ. Βαμβακάρη, Ειδικός Γραμματέας, Γ. Ψαρράκος, Γενικός Γραμματέας, Σ. Μαλεφάκη, Ταμίας, Γ. Παπαδόπουλος, Έφορος Βιβλιοθήκης, Σ. Μπερσίμης, Σύμβουλος